

'n Nuwe era vir Kultivar Evaluasie

Beide kliënte en produsente sal bemaagtig word, om ingeligte besluite te kan neem.

Vir meer inligting, kontak dr. Iwan Labuschagne by **071 685 8857** of **iwana@provar.co.za**

Dr. Iwan Labuschagne, die bestuurder van Provar, het jare se ondervinding in kultivar evaluasie. Hy het vir 18 jaar by die Landbounavorsingsraad as 'n appelteler gewerk.

Iwan Labuschagne is in 1965 op Bloemfontein gebore waar hy ook grootgeword het. Van jongs af het die Blikoor geweet hy wou 'iets in die plantbesigheid' doen. In 1990 het hy sy hortologie-graad aan die Universiteit van die Vrystaat begin, waar hy homself verdiep het in hortologie en genetica as hoofvakke. Hy het 'n spesifieke belangstelling in die kwantifisering van genetiese variasie in plante ontwikkel, wat gevoer het tot sy M.Sc. in genetica aan die Universiteit van Stellenbosch. Sy doktorsgraad met die titel: *Kwantifisering van genetiese variasie van laekoue-behoefte eienskappe in appeltelingfamilies*, het gevolg.

Na voltooiing van sy graad in 2002 het Iwan by die Landbounavorsingsraad (LNR) aangesluit, waar hy vir agttien jaar as appelteler gewerk het. Hy het ook verdere bedryfsbydraes gemaak as kernvrugte-teler by Colors Fruit. Alhoewel Provar tans baie van sy tyd in beslag neem, probeer Iwan sy kreatiewe kant koester deur met olieverf te skilder en keramiekbeeldhouwerk te beoefen. Sy werke is al in verskeie kunsgalerye uitgestal en hy werk tans aan 'n opdrag vir 'n Kaapse binnehuissiersmaatskappy.

Met boordaanplantingskoste wat produsente meer as R300 000 per hektaar uit die sak kan jaag, moet produsente alle moontlike risiko's beperk. Provar poog om hierdie risiko's te verminder deur middel van onafhanklike kultivar evaluasie.

Die onafhanklike evaluasie van nuwe kultivars en onderstamme vir die Suid-Afrikaanse sagtevrugtebedryf is van kritieke belang om risiko's vir produsente daadwerklik te verminder en só 'n gesonde en kompeterende bedryf te verseker.

Die behoefte aan 'n onafhanklike evaluasie-proses, verwyderd van ander bedryfsgroepe-ringte bestaan reeds 'n geruime tyd en het tot die totstandkoming van Provar in 2013 gelei. Bedryfsorganisasies soos die Suid Afrikaanse Appel en Peer Produsente Vereniging (SAAP-PA), Suid Afrikaanse Steenvrug Produsente Vereniging (SASPA), Inmaakvrugte Vereniging (IPV) en Droëvrugte Tegnieë Dienste (DTD), ondersteun Provar om as onafhanklike kultivar- en onderstam-evaluasiediensverskaffer vir die bedryf op te tree. (Voorheen was hierdie inisiatief as Evaluco bekend.)

Privaat Intelektuele Eiendom-eienaars, insluitend kultivartelers, bestuurders en lisensiehouers, uitvoerders en ander rolspelers, verwelkom Provar en is optimisties oor die rol wat Provar kan speel om plantmateriaal onafhanklik van ander bedryfsgroepe-ringte, te ontleed. Die sagtevrugtebedryf sal tydens die aanvanklike infassering van hierdie onafhanklike evaluasieproses ('n drie jaar periode) bydraes maak en fasiliteer waar nodig, maar geen inbreuk op Provar se onafhanklikheid hê

nie. Kliënte kan intussen van Provar se dienste op 'n vrywillige 'verbruikersbetalingbasis' gebruik maak.

Provar het as dryfveer vir die Suid-Afrikaanse vrugtebedryf die volgende diensdoelwitte:

- Objektiviteit
- Geloofwaardigheid
- Onafhanklikheid
- Deursigtigheid
- Gestandaardiseerde inligting

Provar onderneem dat alle inligting oor kultivars en onderstamme verkry sal word, na 'n strawwe data-insamelingproses en vergelyking vanuit verteenwoordigende evaluasie-blokke. Data-insameling sal geskied op grond van wetenskaplike beginsels en protokolle wat deur spesialiste en internasionale 'beste-praktyke' onderskryf word. Hierdie 'beste-praktyke' is aangepas vir plaaslike toestande. Hierdie inligting sal die potensiaal van nuwe kultivars/onderstamme met reeds bestaande, kommersiële (standaard) materiaal vergelyk.

Provar ondersteun die beginsel dat alle plantmateriaal onafhanklik geëvalueer moet word, voordat dit aan produsente beskikbaar gestel word. Hierdeur sal produsente bemaagtig word om die "regte vrae" aan kultivar-eienaars en lisensiehouers te vra, veral rakende aansprake wat oor sekere plantkenmerke gemaak word. Só kan produsente duur foute vermy wanneer hulle nuwe aanplantings maak.

"Ons diens aan kliënte en aan die Suid-Afrikaanse vrugtebedryf sal op integriteit, en 'n oop en geloofwaardige verhouding gebou word. En natuurlik op suiwer, wetenskaplike data gegrond op deeglike kennis van elke kultivar onder evaluasie," het Dr. Iwan Labuschagne, Provar bestuurder gesê.

Provar se kantore, laboratorium en koelkamer-fasiliteit is in Zandwykpark (langs die Ou Paarl Pad, R101) buite Paarl, geleë, en sal binnekort gereed wees om kliënte vir die komende seisoen te bedien.

HORTGRO grote vereer!

In Julie vanjaar is HORTGRO se uitvoerende direkteur, **Anton Rabe**, vereer vir sy bydrae tot die landboubedryf in suidelike Afrika.

Anton is benoem vir die kategorie landbou vir die South African Development Community CEO Titans Awards. Hierdie toekennings word jaarliks gegee aan bedryfsleiers wat aan die voorpunt van hul onderskeie bedrywe staan en besondere bydraes lewer wat ander se lewens, en die bedryf, verbeter. Die toekennings, wat al die afgelope 16 jaar toegeken word, dek 23 ekonomiese sektore.

Anton is spesiaal vereer vir sy uitstaande werk in die landboubedryf. Valdi Pereira, direkteur van CEO Global, wat die glansgeleentheid aanbied, het gesê dat slegs finaliste wat bo 80% behaal het tydens die beoordelingsproses

Anton Rabe is aangewys as finalis in die kategorie vir landbou in die Titans Awards.

spesiaal vereer word. Vanjaar is slegs drie uit die 23 kategorieë op so 'n wyse vereer, wat dui op hoe groot eer dit is. Anton kon ongelukkig nie self sy toekenning ontvang nie, maar Dr. Konanani Liphadzi, hoof uitvoerende beambte van FruitSA, het namens hom die glansgeleentheid bygewoon.

HORTGRO sê: "Baie geluk Anton. Ons is trots op jou!"

Waardepromisie aan Kliënte (5 Aanbiedings)	Wie is die Begunstigdes Produsente/ Produsente Groeperings ("A")	Intellektuele Eiendom Eienaars, Telers en Uitvoerders ("B")
Onafhanklikheid	Geen botsing van belange met enige ander bedryfsliggaam of speler en geen direkte verbintenis met telers en eie kultivars	Geen botsing van belange met enige ander bedryfsliggaam of speler en geen direkte verbintenis met telers en eie kultivars
Beste in Klas Evalueerings-metodologieë (Internasionale Evalueeringsprotokol)	Volledige en onafhanklik geverifieerde besluit-nemingsinligting om plant risiko's van nuwe produkte (kultivars) te vermy en/of te verminder	Verhoogde betroubaarheid in die kwaliteit van dienste/data/inligting wat verskaf word aan kliënte
Kompeterende Pryse/ Koste effektief	Verhoogde keuse van volledig (onafhanklik) geëvalueer kultivars in spesifieke areas om duur plantfoute te verminder	Vermindering in oorhoofse koste, dit wil sê 'n verbeterde vermoë om af te skaal op interne/eie evalueeringskosteentrums, te skaal op interne/eie evalueeringskosteentrums, met verhoogte geloofwaardigheid van inligting aan produsente
Waarborg/stempel van goedkeuring	Gemoedsrus dat die voorgestelde kultivars heel waarskynlik die verwagte en vereiste finansiële opbrengste sal lewer	Verbeterde Waardepromisie aan kliënte (per geëvalueerde kultivar) wat voorsiening (per geëvalueerde kultivar) maak en die geleentheid bied om: i) verhoogde per kultivar pryse (vir lisensies of tantieme) te realiseer en ii) meer bome van 'n spesifieke kultivar te verkoop
Risikoverligting	Gemoedsrus dat die voorgestelde kultivar heel waarskynlik die vereiste finansiële opbrengs lewer	Verbeterde reputasie en geloofwaardigheid in nuwe kultivars, naamlik beter vermoë om die nuut ontwikkelde kultivars te verkoop aan Groep A